

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
навчально-науковий інститут післядипломної освіти
кафедра журналістики

«Допущено до захисту»

т. в. о. завідувача кафедри журналістики

Анна СОЛОВЙОВА

_____ (підпис)

“ _____ ” _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти бакалавр

за освітньо-професійною програмою «Журналістика»
зі спеціальності 061 Журналістика

**РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В АДВОКАЦІЇ ПРАВ
ЛЮДИНИ**

Виконала:

здобувачка IV курсу, групи 448з

Бородій Поліна Ігорівна

_____ (підпис)

Науковий керівник:

старший викладач кафедри журналістики

Шкірчак Сергій Іванович

_____ (підпис)

Рецензент:

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української філології

та міжкультурної комунікації

Жвава Ольга Анатоліївна

_____ (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань

Здобувач _____

(підпис)

Миколаїв – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	
ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	6
1.1 Загальна характеристика сфери адвокатури прав людини	6
1.2 Вплив ЗМІ на суспільство та правозахисні процеси	9
РОЗДІЛ 2	
АДВОКАЦІЯ ТА МАС-МЕДІА: ПРАКТИЧНИЙ ПОГЛЯД	18
2.1. Аналіз прикладів використання ЗМІ в адвокатури прав людини.	18
2.2 Ефективність ЗМІ в адвокатури прав особи	23
2.3. Погляд професійного журналіста на роль засобів масової інформації у сфері захисту прав людини	34
ВИСНОВОК	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність дослідження ролі засобів масової інформації в адвокації прав людини в наш час важко переоцінити. Засоби масової інформації виконують ключову функцію в сучасному суспільстві, впливаючи на формування громадської думки, відображення подій і, важливо, підвищення свідомості про права людини.

По-перше, засоби масової інформації є основним джерелом інформації для суспільства щодо подій, що відбуваються в світі. Вони мають здатність привертати увагу широкого загалу до проблем прав людини, зокрема, до порушень, дискримінації та інших аспектів недодержання прав. Це робить інформацію доступною для громадськості та сприяє її участі в процесах адвокації. По-друге, засоби масової інформації є платформою для висвітлення історій успіху в галузі захисту прав людини. Це може включати в себе репортажі про осіб, які були успішно захищені від порушень, або ж про організації, що працюють на благо прав людини. Такі історії служать важливим джерелом інспірації та можуть мотивувати громадян долучитися до адвокаційних зусиль. По-третє, засоби масової інформації допомагають викривати факти порушень прав людини і викликати суспільну реакцію. Журналісти, розслідуючи справи порушень, можуть привертати увагу громадськості і владних структур до необхідності вжиття заходів для усунення порушень та покарання винних.

Актуальність цієї теми пояснюється також тим, що інформаційні технології та соціальні мережі роблять інформацію доступною практично для кожного індивіда. Це дає можливість залучити широкий загал до адвокаційних кампаній, сприяти обміну ідеями та координації зусиль для захисту прав людини.

Мета роботи з'ясувати роль та характер впливу масових комунікаційних засобів на процеси захисту прав людини.

Виходячи з мети можна окреслити наступні **завдання роботи**:

1. Визначити як засоби масової інформації впливають на захист прав людини.
2. З'ясувати стан адвокації прав людини в сучасному світі та роль мас-медіа у цьому контексті.
3. Висвітлити погляд журналістів-практиків на питання захисту прав людини у їх роботі.

Об'єктом дослідження є феномен адвокації прав людини у медійному просторі.

Предметом дослідження виступають особливості трансформації ролі засобів масової інформації в адвокації прав людини.

Методи дослідження. Один з методів дослідження ролі ЗМІ в адвокації прав людини – аналіз засобів масової інформації як засобу формування громадської думки. ЗМІ визначають те, як громадськість сприймає питання прав людини. Публікації, репортажі та інтерв'ю в ЗМІ можуть впливати на формування позицій громадян та заохочувати їх до участі у захисті прав людини. Аналіз тенденцій у ЗМІ дозволяє виявити, які аспекти прав людини актуальні для громадськості, а також визначити можливість реакції аудиторії на конкретні ситуації. Ще одним методом є вивчення взаємодії ЗМІ з правозахисними організаціями та активістськими групами, адже засоби масової інформації часто стають партнерами правозахисників у висвітленні проблем прав людини. Заключним було використано метод експертного опитування, як різновид опитування, у якому респондентами є експерти – спеціалісти в певній галузі діяльності, у моєму випадку – журналісти-практики Миколаївщини.

Теоретичне значення. Засоби масової інформації є основними посередниками між громадянами та інформацією про порушення прав людини. Вони забезпечують доступ до актуальних подій, висвітлюючи ситуації, де права людини порушуються чи потребують захисту. Це надає можливість громадянам бути освіченими та інформованими, створюючи підґрунтя для активної участі в

адвокаційних процесах. Вони можуть підтримувати або викривати інформацію, що стосується захисту прав громадян. Створення позитивного образу правозахисників, висвітлення їхньої діяльності та досягнень сприяє підвищенню зацікавленості громадськості у питаннях прав людини.

Практичне значення. ЗМІ виступають як канал для розповсюдження інформації про порушення прав людини. Вони можуть привертати увагу до конкретних випадків та подій, які потребують уваги громадськості. Журналістські розслідування та репортажі можуть викривати порушення прав та спонукати суспільство до реакції, викликаючи глибший інтерес до проблем прав людини. ЗМІ впливають на формування громадської думки та свідомості щодо прав людини. Публікації, документальні фільми та інші медійні формати можуть висвітлювати теми прав людини з різних точок зору, створюючи можливість для обговорення та розуміння проблем.

Апробація результатів. Окремі положення та висновки дослідження знайшли відображення у висвітленні обраної тематики та публікації тез доповіді «Медіа як важливий суб'єкт у сфері захисту прав людини: ефективність та практичний аспект» на XXI Міжнародній науковій конференції «Ольвійський форум – 2024: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі», яка відбудеться 20–23 червня 2024 року на базі Чорноморського національного університету імені Петра Могили у м. Миколаїв та с. Мигія.

Також була опублікована стаття на тему «Погляд професійного журналіста на роль засобів масової інформації у сфері захисту прав людини» у студентській газеті Чорноморського національного університету імені Петра Могили «Vagant».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота, відповідно до поставлених завдань, складається зі вступу, двох розділів, які містять в собі 5 підрозділів, висновку, списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 44 сторінок (з них основного тексту – 39 сторінок). Список джерел і літератури складає 29 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

1.1 Загальна характеристика сфери адвокації прав людини

Історія розвитку адвокації прав людини є невід'ємною частиною еволюції суспільства та його усвідомлення необхідності захисту основних прав та свобод кожного індивіда. Визначення та захист прав людини стали ключовими питаннями для багатьох культур та цивілізацій, і в процесі часу розгорталися різні етапи адвокації прав людини, відзначаючи значний прогрес у забезпеченні гідності та свободи особистості.

Сама ідея прав людини виникла ще в античних часах, коли філософи такі як Сократ, Платон та Аристотель обговорювали моральні та етичні принципи, які повинні лежати в основі правової системи. Однак, важливі кроки в адвокації прав людини були зроблені під час Великої Французької революції в 1789 році, коли була ухвалена «Декларація прав людини і громадянина». Цей документ став важливим кроком вперед у визнанні основних прав кожної людини та заклав основу для подальшого розвитку адвокації прав людини.

З часом із розвитком індустріального суспільства та поширенням ідей просвітництва, рух за права людини почав отримувати додатковий імпульс. Утворення міжнародних організацій, таких як Ліга Націй після Першої світової війни, сприяло визнанню необхідності гарантувати права кожної людини на міжнародному рівні. Урочисте проголошення Організацією Об'єднаних Націй (ООН) Всесвітньої декларації прав людини в 1948 році визначило основні права, які повинні бути забезпечені для кожного члена людської сім'ї.

Проте, в історії адвокації прав людини багато випробувань та викликів. Під час Другої світової війни та після неї виникли численні порушення прав людини,

що підштовхнуло світове співтовариство до створення міжнародних механізмів захисту прав, таких як Європейський суд з прав людини та Міжамериканська комісія з прав людини [22].

На сучасному етапі адвокація прав людини продовжує визначати розвиток суспільства. Інтернет та соціальні мережі дозволяють громадянам всього світу висловлювати свої погляди на порушення прав людини та об'єднуватися в боротьбі за їх захист. Разом з тим, нові технології створюють нові виклики, пов'язані з приватністю та безпекою в інтернеті.

Зрештою, історія адвокації прав людини є історією невичерпної боротьби за справедливість, гідність та свободу. Цей рух продовжує пристосовуватися до нових викликів, враховуючи зміни в суспільстві та технологічний прогрес, щоб забезпечити, що права людини залишаються невід'ємними та невід'ємними частинами глобального порядку.

Адвокація прав людини є ключовою складовою розвиненої суспільної системи, спрямованою на захист і забезпечення основних прав і свобод кожного індивіда. Основні принципи адвокації прав людини визначаються потребою забезпечення справедливості, рівності та гідності для всіх людей.

По-перше, принцип невід'ємності прав людини стверджує, що ці права є невід'ємними і невідчужуваними, тобто не можуть бути позбавлені або передані. Кожна особа має право на життя, свободу і особисту недоторканність, адже ці цінності лежать в основі гідності кожної людини.

Другий принцип – універсальність прав людини. Це означає, що права і свободи мають застосовуватися однаково до всіх, незалежно від раси, кольору шкіри, релігії, статі чи соціального статусу. Універсальність гарантує, що ніхто не буде дискримінований чи відчужений від своїх прав з будь-яких причин.

Третій принцип - недоторканність особистої сфери і конфіденційність. Кожна людина має право на захист від незаконного втручання в її особисту сферу, включаючи конфіденційність особистої інформації. Цей принцип обумовлює

необхідність створення законів і механізмів, щоб забезпечити конфіденційність і захист особистості.

Четвертий принцип – доступ до правосуддя. Кожен має право на рівний доступ до суду та ефективного правового захисту. Це означає, що кожна особа повинна мати можливість звертатися до суду для захисту своїх прав і отримання правосуддя без будь-якої дискримінації.

Основні принципи адвокації прав людини не тільки визначають рамки правової системи, але й формують основу справедливого і гуманного суспільства [4].

Адвокати та правозахисники відіграють ключову роль у впровадженні цих принципів та збереженні прав людини як невід'ємної частини кожного індивіда і суспільства в цілому. Адвокація прав людини є важливим елементом будь-якого суспільства, спрямованим на захист, визнання та забезпечення основних прав і свобод людей. Ця сфера включає в себе ряд ключових аспектів, які визначають її сутність і впливають на стан прав людини в сучасному світі.

Одним із основних аспектів адвокації прав людини є інформаційний. Інформація є ключовим інструментом у формуванні свідомості суспільства про права та свободи людини. Адвокати прав людини відіграють важливу роль у розповсюдженні інформації про порушення прав та просвіті громадськості щодо їхніх прав та можливостей захисту. Ще одним важливим аспектом є правовий захист. Адвокати прав людини виступають в суді в якості захисників осіб, чії права були порушені. Вони допомагають виявляти факти порушень, підготовлюють правові аргументи та представляють інтереси своїх клієнтів перед судом. Це сприяє забезпеченню рівноправ'я та справедливості в юридичній системі [3].

Також, адвокати прав людини активно залучаються до розв'язання соціальних проблем, пов'язаних із правами людини. Вони можуть вести кампанії, висувати пропозиції до законодавства, співпрацювати з громадськістю та владою для покращення умов життя і захисту прав різних соціальних груп. Ще одним

аспектом є міжнародна співпраця. Адвокати прав людини працюють на міжнародному рівні для захисту прав людини в різних країнах. Вони можуть звертатися до міжнародних організацій, подавати скарги до міжнародних судів та співпрацювати з іншими країнами для спільного вирішення проблем прав людини.

Важливим аспектом є також розробка та впровадження законодавства, спрямованого на захист прав людини. Адвокати прав людини можуть приймати активну участь у створенні нових законів чи у вдосконаленні існуючих, щоб забезпечити ефективний захист прав громадян. Узагальнюючи, адвокація прав людини об'єднує в собі інформаційний, правовий, соціальний та міжнародний аспекти. Ця діяльність спрямована на створення справедливого, рівноправного та гуманного суспільства, де кожна людина може жити в умовах поваги до своїх прав та свобод [27].

Отже, досліджуючи питання характеристики сфери прав людини, варто зробити висновок, що протягом століть сфера захисту прав людини вдосконалювалась і набувала нових рис та принципів існування. З кожним роком людство ставало більш обізнаним у своїх можливостях, а розвиток правозахисних процесів сягнув своєї вершини. Законодавство багатьох розвинених країн останнім часом набуває нових гуманних та демократичних рис, що обмежує порушення прав людини та громадянина. Сфера адвокації прав людини є важливим елементом будь-якого суспільства, спрямованого на захист й визнання людини як основної цінності, тому беззаперечним є важливість цього інституту та його активний розвиток.

1.2 Вплив ЗМІ на суспільство та правозахисні процеси

Засоби масової інформації (ЗМІ) визначаються як потужний інструмент впливу на формування громадської думки та суспільної свідомості. Цей вплив стає ключовим елементом сучасного інформаційного суспільства, оскільки ЗМІ

відіграють роль посередника між подіями та громадськістю, визначаючи, як ці події та ідеї сприймаються та розуміються громадськістю. Перш за все, ЗМІ мають здатність визначати порядок денний, визначаючи та підсилюючи певні теми та проблеми, які стають актуальними для громадської думки. Вони вибирають, які історії будуть висвітлені, а які залишаться поза увагою, тим самим формуючи громадську агенду. Цей процес впливу на порядок денний дозволяє ЗМІ не лише повідомляти про події, але й активно створювати та впливати на погляди громадян.

Другий важливий аспект полягає в тому, що ЗМІ впливають на інтерпретацію подій та ідей. Вони мають здатність надавати різні контексти та підкреслювати певні аспекти, що формує враження та розуміння глядачів чи читачів. Таким чином, одна й та ж сама подія може сприйматися по-різному залежно від того, як її представлено в ЗМІ. Важливим фактором впливу ЗМІ на формування громадської думки є їх роль у створенні образів та стереотипів. Історії, які поширюються ЗМІ, можуть формувати певні уявлення та погляди на різні групи суспільства, що впливає на утворення громадської думки та сприйняття різних соціальних явищ.

Засоби масової інформації (ЗМІ) є невід'ємною частиною сучасного суспільства, вони впливають на формування громадської думки, культурні цінності та політичний ландшафт. Дослідження та розуміння теоретичних аспектів ЗМІ дозволяє глибше зрозуміти їх роль у формуванні суспільства та взаємодії з громадянами.

ЗМІ охоплюють різноманітні форми, такі як газети, телебачення, радіо, Інтернет та соціальні мережі. Однак їхня основна мета залишається незмінною - надання інформації громадськості. Цей процес є важливим елементом демократії, оскільки громадяни отримують можливість бути інформованими та усвідомленими, щоб приймати осмислені рішення. Теоретичні аспекти ЗМІ включають в себе концепції, які досліджують їхню роль у суспільстві, вплив на політику, культуру та формування громадської думки. Однією з ключових теорій

є «агенда-сеттінг», яка вказує на те, що ЗМІ можуть визначати та впливати на те, про що буде говорити громадськість [25]. Інша теорія – «критична теорія» – розглядає ЗМІ як інструмент контролю з боку еліт для збереження статус-кво та підтримки економічних інтересів [2].

Також важливим аспектом є вивчення медійної грамотності, оскільки вона допомагає громадянам аналізувати інформацію, отриману через ЗМІ, та розрізняти між об'єктивною інформацією та маніпуляціями. Визначення ЗМІ є динамічним процесом, оскільки інформаційні технології постійно розвиваються. ЗМІ вже давно не обмежуються тільки традиційними джерелами, і Інтернет та соціальні мережі стали важливими засобами масової інформації.

В сучасному світі, який насичений інформацією, роль засобів масової інформації (ЗМІ) стала визначальною у багатьох аспектах нашого суспільного, політичного та культурного життя. ЗМІ виступають ключовим чинником в формуванні громадської думки, забезпечуючи інформацією, впливають на політичні процеси, культурні стереотипи та визначають агенду громадського обговорення.

Однією з основних функцій ЗМІ є поширення інформації. Газети, телебачення, радіо та Інтернет надають громадянам можливість отримувати новини з усього світу миттєво. Це сприяє широкому обговоренню актуальних подій та формуванню громадської свідомості. Однак, разом із тим, існує відповідальність ЗМІ за точність та об'єктивність інформації, адже невірна або випадкова допущена помилка може призвести до спотворення дійсності. У політичній сфері ЗМІ впливають на формування громадської думки та визначення політичного порядку. «Агенда-сеттінг» вказує на те, що ЗМІ можуть визначати пріоритети громадського обговорення, а "критична теорія" розглядає їх як інструмент контролю еліт. Політики використовують ЗМІ для комунікації з виборцями, а засоби масової інформації стають платформою для обговорення важливих соціальних та політичних питань [24].

ЗМІ також грають ключову роль у формуванні культурних стереотипів та цінностей. Телебачення, кіно, музика та література впливають на формування суспільного світогляду та ідентичності. Це стає особливо важливим у глобалізованому світі, де різноманітні культури зіштовхуються та взаємодіють. У цифрову еру інтернет та соціальні мережі надають можливість кожному громадянину бути споживачем інформації, а також її творцем. Це розширює роль ЗМІ та змінює динаміку взаємодії між мас-медіа та громадянами.

В сучасному світі взаємодія інформації та прав людини має ключове значення, оскільки інформація визначає наше розуміння світу, а права людини гарантують нам свободу та гідність. Розгляд теоретичних концепцій цієї взаємодії допомагає розуміти, як інформаційне суспільство впливає на права людини та навпаки. Однією з центральних теорій в цьому контексті є концепція «інформаційної влади». Згідно з цією теорією, доступ до інформації визначає владу в суспільстві. Інформаційна влада може бути інструментом для захисту прав людини, якщо громадяни мають можливість отримувати об'єктивну та доступну інформацію. Однак вона також може стати засобом для порушення прав, якщо інформаційні ресурси використовуються для маніпуляцій чи контролю [23].

Іншою важливою концепцією є «інформаційна автономія». Це визначає право людини на контроль за своєю особистою інформацією та визначення того, як вона використовується. У світі, де персональна інформація широко використовується для різних цілей, інформаційна автономія стає важливим елементом захисту приватності та гідності. Крім того, концепція «медійна свобода» нерозривно пов'язана із правами людини. Згідно з нею, свобода вираження інформації та думки є фундаментальним правом, яке сприяє розвитку демократії та громадянського суспільства. Однак, забезпечення цієї свободи потребує балансу між правом виразу та обов'язком не поширювати шкідливу чи дискримінаційну інформацію [14].

Важливою є також концепція «інформаційна справедливість», яка покликана гарантувати рівний доступ до інформації для всіх груп суспільства. Це допомагає попереджати дискримінацію та сприяє створенню рівних можливостей.

Інформаційне освічення громадськості є ключовим елементом, який ЗМІ можуть надавати для підтримки захисту прав. Громадяни, які розуміють свої права та обов'язки, стають активнішими учасниками суспільства. Засоби масової інформації допомагають поширювати інформацію про права людини, розкриваючи конкретні ситуації та випадки порушення прав. Це стимулює громадян до дій і може викликати громадський тиск на владу чи інші інституції для виправлення ситуації. Підвищення свідомості про права людини через ЗМІ також допомагає формувати культуру поваги до прав та свобод кожного індивіда. Публікації, документальні фільми та інші масові медійні форми можуть ілюструвати проблеми, з якими стикаються люди у відділеному суспільстві, а також висвітлювати успішні приклади захисту прав. Це сприяє вихованню у суспільстві цінностей, що підтримують і захищають права людини.

ЗМІ також можуть виконувати роль посередника між громадянами та органами влади у справах прав людини. Публікації про порушення прав, подання скарг та інші інформаційні ресурси створюють механізми для виявлення та вирішення проблем. Позитивний вплив ЗМІ на захист прав індивіда може також проявлятися у висвітленні успішних ініціатив та прогресивних законодавчих змін у сфері прав людини. Це може надихати інших на подібні дії та сприяти формуванню позитивного етичного клімату у суспільстві.

Заключно, позитивний вплив ЗМІ на захист прав індивіда виявляється через інформаційне освічення, підвищення свідомості та мобілізацію громадськості для вирішення конкретних проблем прав людини. Важливо, щоб ЗМІ продовжували виступати як сторони, що відстоюють права та свободи, для підтримки сталого розвитку суспільства, заснованого на повазі до гідності та прав кожного індивіда.

Засоби масової інформації (ЗМІ) мають потужний вплив на формування громадської думки, зокрема, в контексті правозахисних питань. Низка ситуацій в історії підтверджують, як ЗМІ можуть визначати спосіб, яким громадськість розуміє та реагує на проблеми прав людини. Один із ілюстративних прикладів стосується розслідувань щодо системи масового слідства в США. ЗМІ активно представляли факти порушень прав людини в системі ув'язнення, зокрема, щодо дискримінації, недостатньої медичної допомоги та перевантаженості в'язниць. Велика кількість репортажів, інтерв'ю та документальних фільмів викликали глибокий громадський резонанс і стали тим самим поштовхом для подальших обговорень та реформ у системі правосуддя.

Ще одним прикладом є висвітлення сексуальних домагань та насильства, що сталося в рамках руху #MeToo [1]. ЗМІ активно розглядали історії жінок, які стали жертвами сексуальних злочинів у різних сферах життя, включаючи сферу бізнесу, розваг та політики. Ця хвиля інформації спричинила широкомасштабний суспільний діалог про проблеми гендерної нерівності та стала каталізатором для визначення нових правил та стандартів поведінки. Також важливим є випадок в Україні під час Революції Гідності, коли ЗМІ відігравали ключову роль у висвітленні порушень прав людини та дій правоохоронних органів. Масштабна інформаційна кампанія, зокрема за участю інтернет-ресурсів та соціальних мереж, сприяла мобілізації суспільства та міжнародної підтримки.

В усіх цих прикладах ЗМІ визначали громадську думку, надаючи інформацію, що викликала реакцію та мобілізацію суспільного спротиву. Це демонструє важливу роль ЗМІ в піднятті свідомості, формуванні громадської думки та створенні атмосфери для реальних змін у сфері прав людини [15].

Важливість медійного висвітлення правозахисних справ полягає в тому, що ЗМІ виступають як зв'язкове ланцюжок між потерпілими та громадськістю. Вони роблять проблеми відомими та зрозумілими, перетворюючи абстрактні концепції на живі історії. Інформаційна вартість репортажів та статей робить доступними порушення прав людини для широкого кола людей, викликаючи емоційну

реакцію та відчуття емпатії. ЗМІ грають роль в експозиції небезпечних ситуацій, які можуть залишитися поза увагою без їхнього втручання. Прикладом може служити висвітлення конфліктів, етнічних чи расових нападів, політичних переслідувань чи інших форм насильства, що порушують права людини. Завдяки ЗМІ, світ може дізнатися про існування проблем і вимагати їхнього вирішення.

У цьому контексті важливо врахувати не лише національні ЗМІ, але і міжнародні медіа, які можуть вести розслідування та висвітлювати справи, які потребують міжнародної уваги. Міжнародна присутність у справах прав людини може стати ефективним засобом тиску на країни, де відбуваються порушення. ЗМІ також виконують роль прозорої інстанції, яка ставить питання владі та інституціям, змушуючи їх відповідати за свої дії. Публікації про порушення прав людини можуть викликати громадські обговорення та вимагати проведення об'єктивних розслідувань та правосуддя.

ЗМІ виконують важливу функцію у виявленні, розкритті та відслідковуванні подій, які порушують закон і порушують права громадян. Це дозволяє забезпечити прозорість та відкритість в діяльності органів влади, судових структур і інших інституцій. Однією з основних ролей ЗМІ є інформування громадян про події, що відбуваються в суспільстві. Шляхом розкриття фактів правопорушень, ЗМІ допомагають суспільству отримувати об'єктивну інформацію про ситуацію, виявляти проблеми та аналізувати їх.

Важливою функцією ЗМІ є також викривання корупції та інших форм зловживань владою. Громадськість отримує можливість перевіряти діяльність чиновників та владних структур, викривати недоліки і вимагати відповідальності винних. Це змушує правопорушників раціонально обмірковувати свої дії та уникати неправомірних дій через страх перед публічним розголосом. ЗМІ можуть стати інструментом впливу на суспільну думку, що в свою чергу може впливати на владні структури. Вони створюють обговорення та громадську активність, яка може призвести до змін у законодавстві та вдосконалення механізмів влади. З іншого боку, важливо відзначити, що ЗМІ також повинні нести відповідальність

за об'єктивність і точність інформації. Невірна або спотворена інформація може завдати шкоди невинним особам та призвести до неправомірних втручань. Отже, роль ЗМІ у забезпеченні прозорості та відповідальності правопорушників є важливою для функціонування демократичного суспільства. Вони допомагають створити механізми контролю та впливу громадян на дії влади, що в свою чергу сприяє розвитку справедливого та відповідального суспільства.

Одним із викликів є проблема об'єктивності та надійності інформації, яку надають ЗМІ в контексті правозахисних справ. Від них очікується не лише розкриття фактів порушень прав людини, а й об'єктивний аналіз подій. Проте, політичний або комерційний тиск може призвести до спотворення інформації, що ускладнює правильне розуміння ситуації та призводить до неправильних висновків. Ще однією проблемою є неоднаковий доступ ЗМІ до інформації. У багатьох країнах правозахисники чи журналісти можуть стикатися з обмеженнями у доступі до конфіденційних даних чи заборонами на оприлюднення певної інформації. Це може ускладнити розслідування та витіснити правозахисні питання з центрального медіа-простору.

Однак ЗМІ також створюють перспективи для покращення правозахисного середовища. Інформаційний тиск, створений ЗМІ, може примусити владні структури діяти, реагувати на правопорушення та впроваджувати законодавчі зміни для захисту прав людини. ЗМІ можуть виступати каталізатором обговорень та активізувати громадську участь у вирішенні проблем правозахисного характеру.

Таким чином, аналізуючи ефективність засобів масової інформації у контексті сфери захисту прав людини та громадянина, варто зазначити, що у світі, насиченому інформацією, ЗМІ виступають не лише як джерело новин, але й як активний учасник у формуванні громадської думки. Вони визначають, які теми є важливими, і як ці теми будуть розглядатися та сприйматися громадськістю. Тому розуміння ролі ЗМІ у формуванні громадської думки є ключовим для аналізу сучасного інформаційного суспільства.

Засоби масової інформації активно впливають й на правозахисні процеси, адже формуючи суспільну думку про порушення прав людини, ЗМІ наголошують про важливість знати свої права й свободи і уміло ними оперувати. Засоби масової інформації мають потенціал впливати на світову громадськість, привертаючи увагу до конкретних випадків порушень прав. Їхня здатність створювати глобальну свідомість може перетворювати ізольовані події в глобальні проблеми, які потребують загальносвітового втручання. У заключенні, ЗМІ відіграють суттєву роль у правозахисному контексті, проте вони також стикаються з численними викликами. Важливо забезпечити їхню об'єктивність та свободу вираження, щоб вони продовжували виконувати функцію важливого голосу для захисту прав людини в сучасному світі.

Досліджуючи питання сучасних викликів до ЗМІ як суб'єкта захисту прав людини, я переконалася, що активна та чесна позиція сучасних медіа відіграє неабияку роль у формуванні правового суспільства. Маючи вплив на правозахисні процеси, засоби масової інформації не лише висвітлюють факти порушення прав людини, але й у перспективі запобігають певному відсотку подібних порушень, що допомагає сучасному світові виходити на новий рівень захисту прав та свобод!

РОЗДІЛ 2

АДВОКАЦІЯ ТА МАС-МЕДІА: ПРАКТИЧНИЙ ПОГЛЯД

2.1. Аналіз прикладів використання ЗМІ в адвокації прав людини

Ефективним є дослідження діяльності засобів масової інформації у контексті сфери захисту прав людини та громадянина на конкретних прикладах. Один із цікавих випадків використання ЗМІ для висвітлення порушень прав людини стосується подій, що відбулися у країні Пакистан. Пакистан, як країна з багатовіковою історією та різноманітною культурою, не раз потрапляє під увагу світової спільноти. Однак, останні події в цій країні свідчать про важливі трансформації, які відбуваються в сфері свободи слова та прав людини. Національна влада Пакистану, заявляючи про намір боротьби з екстремізмом, вжила жорстких заходів, щоб обмежити свободу ЗМІ, порушуючи таким чином основні права своїх громадян.

Одним із ключових епізодів цього обмеження стало введення цензорського контролю над ЗМІ. Уряд Пакистану суттєво обмежив можливість ЗМІ висвітлювати питання, які, на його думку, можуть загрожувати національній безпеці. Ця ініціатива викликала неабияке обурення як серед журналістів, так і серед громадянського суспільства. Багато представників ЗМІ визначили ці дії як спробу заглушити критику та пригнічення свободи слова. Цензорський контроль суттєво ускладнив можливість розслідування корупційних схем, порушень прав людини та інших проблем, які є важливими для суспільства [28].

При цьому важливо врахувати, що право на свободу слова є однією з основних складових прав людини, яке визнається багатьма міжнародними конвенціями та угодами. Такі кроки, як введення цензури, висвічують необхідність постійної уваги до забезпечення виконання державами своїх зобов'язань у сфері прав людини та свободи слова [29].

У країні Пакистан, де влада використовує ЗМІ для пропаганди та приховування фактів порушень прав людини, народжується новий розділ в історії пакистанської журналістики. Незалежні журналісти та редактори виступили проти цього тенденційного підходу, розкриваючи правду про систематичні порушення прав людини, політичні репресії та пригнічення опозиції. Початок цього етапу може бути пов'язаний із змінами у владі та загостренням ситуації у сфері прав людини. ЗМІ, що перебувають під контролем влади, активно пропагують офіційну лінію і приховують інформацію про порушення прав. Проте, група незалежних журналістів та редакторів вирішила зірвати цю завісу мовчання [17].

Журналісти розпочали свою роботу, вивчаючи інциденти порушень прав та політичних репресій, та публікували репортажі, які розкривали справжню картину. Їхня робота стала своєрідним світлом у темряві, де правда приховувалася владою. Серії розслідувань, статей та документальних фільмів розкривали несправедливості та систематичні порушення прав людини. Але не все так позитивно, аде відомо про низку переслідувань та вбивств активних журналістів. Пакистан вважається найнебезпечнішою країною для працівників ЗМІ – у 2011 році тут було вбито не менше восьми журналістів. У мечеті на північному заході Пакистану бойовики вбили пакистанського журналіста Мукаррама Хан Атіфа, що співпрацював з радіостанцією «Голос Америки». На жаль, таких прикладів можна навести багато, тому важливо пам'ятати про роль журналістського фаху у сфері національної ідеї та сфері захисту прав людини [26].

Вплив цієї активної громадянської ініціативи збоку журналістів на громадську думку виявився значущим. Громадяни, які раніше обмежувалися лише офіційною інформацією, почали усвідомлювати реальність ситуації у країні. Вони стали більш критичними до дій влади та більше довіряють незалежним ЗМІ, вважаючи їх джерелом правдивої інформації. Однак, це не пройшло без викликів. Незалежні журналісти та редактори стали об'єктом тиску

та загроз від влади. Вони стикнулися з спробами затримань, цензурою та іншими обмеженнями у своїй професійній діяльності. Тим не менш, ці поборники істини не відступили, продовжуючи свою важливу роботу на користь громадськості. У кінці кінців, цей конфлікт став свідченням сили незалежних ЗМІ та їхнього важливого впливу на формування громадської думки. Вони виступили в ролі важливого механізму впливу, сприяючи інформаційній свободі та демократії в обставинах, де влада намагалася її обмежити.

Пакистан, як країна з різноманітним культурним та соціальним контекстом, стикається з численними викликами у сфері прав людини. Специфічною є ситуація з правами жінок та освітою. Справа Малала Юсуфзай стала символом боротьби за освіту та права жінок в Пакистані та вивела на передній план використання ЗМІ у справі прав людини.

Малала Юсуфзай – це видатна особистість, яка вразила світ своєю сміливістю, наполегливістю і відданістю ідеалам освіти та рівноправ'я для всіх. Її історія стала символом боротьби за права жінок, особливо у сфері освіти, в регіонах, де ці права систематично порушуються. Малала народилася в Пакистані в 1997 році, і її батьки вже з самого початку виховували її в дусі рівності та освіти. Вона вивчала та активно виступала за право дівчат на отримання освіти, що викликало протести консервативних елементів у пакистанському суспільстві. Справжнім поворотним моментом у житті Малали стала спроба вбивства, яку вона пережила в 2012 році з боку бойовиків Талібану. Атака була спрямована проти її активності у питаннях освіти для дівчат та рівноправ'я. Малала пережила важкі поранення, але вона вижила та продовжила свою боротьбу.

Після атаки Малала стала глобальним символом сміливості та непохитності у боротьбі за освіту та права жінок. Вона була удостоєна Нобелівської премії миру у 2014 році, ставши наймолодшою лауреаткою цього престижного визнання [15]. Нагородження свідчило про визнання її великого внеску у захист прав людини та освіти. Малала стала автором книг, де вона

детально розповідає про своє життя, боротьбу та свої переконання. Її книга «Я, Малала» стала бестселером та долучилася до популяризації історії Малали по всьому світу. Оглядаючи справи Малали Юсуфзай, не можна не зауважити, що вона не лише принесла світло важливим питанням освіти та рівноправ'я, але також надихнула мільйони людей своїм прикладом. Її відданість і рішучість є невичерпним джерелом натхнення для тих, хто вірить у потужну зміну через освіту та рівноправ'я.

ЗМІ відіграли ключову роль у висвітленні справи Малали та питань прав людини в Пакистані, розкриваючи факти порушень та тисків, з якими стикалися активісти за права жінок і захисники освіти. Національні та міжнародні ЗМІ стали платформою для розповсюдження інформації про ситуацію в Пакистані, звертаючи увагу громадськості на термінові проблеми. Важливо відзначити, що ЗМІ допомогли створити широкий рух громадської підтримки для справи Малали. Інтерв'ю, репортажі та статті про її життя, боротьбу та відданість освіті викликали емоції та зацікавленість глядачів та читачів. Це призвело до підвищеної уваги до проблем прав людини в регіоні та сприяло залученню уваги світової громадськості [11].

ЗМІ також допомагали створювати тиск на уряди та міжнародні організації, щоб вони приділяли увагу проблемам, пов'язаним з освітою та правами жінок в Пакистані. Глобальне співчуття та підтримка, викликані ЗМІ, також зумовили висловлення непокори відомих постатей та лідерів світової політики.

Міжнародна реакція на справу Малали Юсуфзай свідчить про те, як важливою є підтримка для боротьби за права людини. Малала, виступаючи за освіту та рівноправ'я, отримала широку підтримку від міжнародної спільноти, а ЗМІ відігравали ключову роль у висвітленні її історії та мобілізації глобальної підтримки. Міжнародні ЗМІ звертали увагу на справу Малали, розповідали її історію як символ боротьби за права жінок та освіти в регіоні, де ці цінності були систематично порушувані. Це викликало емоційні реакції та вираження підтримки від людей по всьому світу, які відчували важливість цих питань.

Міжнародні лідери, правозахисники та організації висловлювали свою підтримку Малалі та вимагали захисту її прав та прав інших активістів у Пакистані. Вона стала героїнею, яка об'єднала різноманітних людей та держави навколо ідеї рівних прав для жінок та доступу до якісної освіти. Міжнародна громадська підтримка також створила тиск на пакистанський уряд та талібів. Уряди інших країн висловлювали обурення та вимагали вжиття заходів для забезпечення безпеки Малалі та інших активістів. Це дипломатичне тиску допомагало створювати умови для безпечного продовження її активностей у справі прав людини та освіти [16].

Справа Малалі Юсуфзай, незважаючи на широку міжнародну підтримку, не обійшлася без контраргументів і критики, яка часто висловлювалася в середовищі певних груп у Пакистані та за його межами. Деякі несприятливі погляди виявилися в критиці стереотипного вигляду на ситуацію та ролі ЗМІ в її інтерпретації. Одні з аргументів критиків стосуються того, що виступи Малалі в ЗМІ можуть бути перекручені або спотворені для досягнення певних політичних чи ідейних мет. Це може включати в себе використання історії Малалі як інструменту для домагань конкретних політичних або культурних змін, що викликає сумніви у відділенні об'єктивної інформації від адвокації.

Також існують думки, що справа Малалі часто сприймається за межами культурного та історичного контексту Пакистану. Критики вказують на те, що інтерпретація подій може не враховувати специфічні особливості суспільства та культури, що призводить до заниження важливості внутрішніх питань та розуміння глибоких коренів проблем. Певні групи в Пакистані також висловлювали обурення тим, як Малала стала об'єктом міжнародної уваги, а її справу використовували для створення негативного враження про країну. Ідея, що справа Малалі стала певного роду інструментом для критики Пакистану, може викликати неприязнь та обурення в певних колах.

У цьому контексті важливо визнати, що критика та контраргументи щодо справи Малалі визначають розмаїття поглядів та думок. З розвитком подій і

наслідків буде важливо зберігати об'єктивність та здатність слухати різні точки зору, забезпечуючи таким чином збалансовану дискусію про права людини та важливість освіти в усьому світі [29].

Отже, приклади того, яку роль ЗМІ відіграють у формуванні громадської думки щодо фактів порушення прав людини можна знайти чи не в кожній країні, проте найяскравіше це прослідковується саме у країнах, де влада агресивно налаштована проти медіа сфери. Приклад Пакистану – це чудовий антивзірець. Постійні цензурні заходи та агресивний вплив на представників медіа сфери через їх правову позицію доводить лише те, що вплив ЗМІ на суспільство є суттєвим. Коли медіа мають на меті просування ідей справедливості та правосуддя, а це суперечить поглядам антиправових владних суб'єктів, то має місце придушення руху за права людини. Погляд у цьому контексті падає на кейс Малали Юсуфзай – активістки, яка увійшла в історію саме за допомогою ЗМІ, які неодноразово висвітлювали ситуацію, пов'язану з правозахисницею та реакцію суспільства на неї.

2.2 Ефективність ЗМІ в адвокації прав особи

Інформаційна функція ЗМІ (засобів масової інформації) в розкритті порушень прав людини є вельми важливою та невід'ємною частиною сучасного суспільства. ЗМІ відіграють ключову роль у розголошенні та реагуванні на ситуації, де порушуються права людини, забезпечуючи інформаційну прозорість та відповідальність влади, розкриваючи факти та події, які можуть зашкодити основним правам та свободам особи.

По-перше, ЗМІ допомагають виявити та розкрити факти порушень прав людини. Представники новинної справи, через свою професійну діяльність, можуть знаходити та вивчати випадки порушень, що відбуваються в різних частинах світу. Інформаційна репортажність ЗМІ робить суспільство свідомим та освіченим стосовно проблем, пов'язаних з правами людини.

По-друге, ЗМІ виступають агентами громадського контролю. Вони створюють платформу для обговорення та обміну інформацією, сприяючи формуванню громадської думки і вимаганню відповідальності влади за порушення прав людини. Громадський тиск, створений завдяки активній ролі ЗМІ, може примушувати уряди та інші структури зупинити порушення та вживати необхідні заходи.

По-третє, ЗМІ можуть взяти на себе роль адвоката прав людини, створюючи інформаційні кампанії та використовуючи свій вплив для привертання уваги до конкретних випадків порушень. Це може включати публікації, телевізійні програми, розслідування та інші форми інформаційної діяльності, які допомагають звертати увагу суспільства та міжнародної спільноти [8].

Створення громадської свідомості через засоби масової інформації (ЗМІ) стосовно правових питань є актуальним завданням у сучасному суспільстві. ЗМІ відіграють ключову роль у формуванні і моделюванні переконань, думок та уявлень громадян щодо правової системи та її функціонування [7].

ЗМІ створюють громадську свідомість шляхом інформування громадян про правові питання. Журналісти розкривають сутність правових актів, подій і судових процесів, що дозволяє громаді отримувати об'єктивну інформацію. Наприклад, розгляд судових справ або аналіз нових законів може відобразитися в масових ЗМІ, сприяючи розумінню громадою їхнього впливу на життя кожного громадянина.

Відкритість у ЗМІ полягає у розкритті джерел інформації, методів збору даних, а також у вказівці на можливі конфлікти інтересів. Це допомагає читачам чи глядачам усвідомити, як була отримана інформація, і визначити її достовірність. У випадках правових порушень, відкритість грає важливу роль у встановленні об'єктивності публікацій. Громадськість повинна мати можливість перевіряти інформацію та довіряти ЗМІ. Прозорість включає в себе відкриття того, як збирається інформація для публікації, яким чином вона обробляється та

які аргументи враховуються чи ігноруються. У справжньому житті, правові порушення можуть бути складними та спростованими, тому важливо, щоб ЗМІ надавали повний контекст інформації. Прозорість допомагає уникнути однобокого погляду та навіть потенційної маніпуляції інформацією.

ЗМІ несуть велику відповідальність перед громадськістю, особливо щодо публікацій, які стосуються правових питань. Відкритість та прозорість - це інструменти, які дозволяють ЗМІ залишатися чесними та надійними джерелами інформації. Непередбачувані наслідки можуть виникнути внаслідок недостатньої об'єктивності чи приховування ключових фактів. У світі, де інформація стає все більше потужним інструментом, відкритість та прозорість в ЗМІ мають вирішальне значення [6]. Вони забезпечують довіру громадськості та допомагають уникнути маніпуляцій та приховування правових порушень. ЗМІ повинні враховувати ці принципи в своїй роботі, щоб гарантувати інформаційну правдивість та служити як об'єктивні свідки правових процесів у суспільстві.

Засоби масової інформації (ЗМІ) в сучасному світі виконують важливу роль у розкритті і публікації фактів правопорушень. Журналісти володіють не тільки можливістю висвітлити події, але і стати інструментом для виявлення та документування порушень закону. Журналісти мають можливість збирати та аналізувати інформацію з різних джерел. Вони можуть отримувати інформацію від свідків, експертів, а також використовувати доступ до документів та джерел влади. Це надає їм можливість створити повну картину правопорушення та виявити докази, які можуть бути оприлюднені [13].

ЗМІ можуть використовувати різні формати для публікації доказів правопорушень. Це можуть бути розслідування, репортажі, статті або документальні фільми. Різноманітність форматів дозволяє адаптувати інформацію до різних аудиторій і забезпечує більший вплив. ЗМІ можуть викликати обговорення та відгуки громадськості. Публікація доказів правопорушень стає ефективнішою, коли вона активно обговорюється у громадському просторі. Це може вплинути на владні структури, створюючи тиск

для проведення розслідувань та вжиття заходів. ЗМІ також можуть виконувати роль посередника між свідками та правоохоронними органами. У випадках, коли свідок боїться розкрити інформацію безпосередньо, він може передати свідчення журналістам, які можуть забезпечити захист і конфіденційність. Такий підхід дозволяє збільшити кількість доступних доказів.

Проте, важливо враховувати етичні питання під час використання ЗМІ як інструменту для публікації доказів правопорушень. Журналісти повинні дотримуватися професійних стандартів та забезпечувати об'єктивність та достовірність інформації.

Політичний тиск на ЗМІ може виникати з боку урядових органів, політичних партій або інших владних структур. Урядові посадовці можуть намагатися впливати на медіа шляхом встановлення різних обмежень, включаючи фінансовий тиск, відмову у доступі до інформації або навіть призначення своїх представників на посади редакторів. Це призводить до ситуації, коли ЗМІ можуть бути вимушені утримуватися від критики чи розслідувань, що стосуються владних структур [10].

Цензура є ще одним серйозним обмеженням для ЗМІ в адвокації прав людини. Цензурні заходи можуть бути державними чи приватними, і вони часто спрямовані на обмеження свободи слова та вираження. Це може включати блокування доступу до певних веб-сайтів, заборону публікації конкретних матеріалів або навіть фізичні заходи проти журналістів та редакторів. Цензура не лише порушує принцип свободи слова, але також ускладнює можливість ЗМІ ефективно захищати права людини, оскільки вони зазнають тиск від влади або інших зацікавлених сторін.

Для подолання цих викликів, важливо підтримувати незалежність ЗМІ та визнавати їхню важливу роль у суспільстві. Держави повинні забезпечити правовий захист журналістів, гарантувати свободу слова та запобігати будь-якому формі цензури. Громадські організації та міжнародні спільноти також

мають активно виступати за захист прав ЗМІ та сприяти створенню сприятливих умов для їхньої діяльності.

Засоби масової інформації (ЗМІ) відіграють важливу роль у виявленні та адвокації прав людини, але їхню діяльність часто ускладнюють виклики, такі як необ'єктивність інформації та обмеження доступу до неї. Один із основних викликів - це необ'єктивність інформації в ЗМІ. У світі, де конкуренція за глядачів і читачів надзвичайно висока, деякі ЗМІ можуть спрямовувати інформацію на користь певних груп чи інтересів. Це може призвести до приховування або зміни фактів, що стосуються прав людини, або вигадкування ситуацій для збільшення ефектності матеріалу. Необ'єктивність інформації підриває довіру громадськості до ЗМІ та ускладнює адекватне сприйняття ситуації в сфері прав людини. [9].

Ще одним важливим аспектом є обмеження доступу до інформації. У деяких країнах, авторитарних режимах або конфліктних зонах, ЗМІ може бути обмежений у доступі до важливих даних або участь у подіях. Це часто супроводжується правовими обмеженнями, фізичним тиском або навіть загрозами журналістам, що роблять свою роботу. Обмеження доступу до інформації ускладнює проведення розслідувань та виявлення порушень прав людини.

Щоб подолати ці виклики, необхідно активно підтримувати професійні стандарти в журналістиці та визнавати важливість об'єктивності. Міжнародні організації, правозахисні групи та громадські організації також можуть відігравати важливу роль у виявленні порушень та підтримці свободи слова. Зокрема, надання підтримки журналістам, які опинилися під тиском або стали жертвами переслідувань, може бути ефективним способом забезпечення доступу до необхідної інформації[19].

Через свою здатність швидко реагувати та звертати увагу громадськості, ЗМІ забезпечують механізм контролю, який може вести до розкриття та зупинки різноманітних правопорушень. Один із найважливіших аспектів цієї ролі – це

розслідування, яке проводять журналісти. Низка важливих правопорушень були виявлені завдяки ретельному аналізу фактів та документів, вигідних для громадськості. Наприклад, розслідування журналістів може призвести до викриття корупційних схем, порушень прав людини або навіть кримінальної діяльності, що відбувається в тіні.

ЗМІ також виступають як важливий канал для громадського обговорення правопорушень. Широка сфера охоплення подій ЗМІ дозволяє привертати увагу до проблем, які можуть залишитися непоміченими без їхньої участі. Прикладом може бути випадок, коли медіа активно висвітлюють системні проблеми або несправедливості, що спонукає громадськість та владу до дії [20].

Допомога ЗМІ у виявленні та припиненні правопорушень також виявляється у використанні нових технологій та соціальних мереж. Громадяни, використовуючи платформи соціальних мереж, можуть повідомляти про можливі правопорушення або власні свідчення, що служить додатковим інструментом для виявлення інцидентів. Інколи ЗМІ також виконують роль адвоката прав людини, публікуючи матеріали, які викликають обурення громадськості і тиск на владу чи інші відповідальні структури. Це може призвести до проведення розслідувань або внесення змін у законодавство. Усі ці приклади підтверджують, що ЗМІ виступають як важливий інструмент у виявленні та припиненні правопорушень. Їхня здатність широко висвітлювати події та привертати увагу суспільства робить їх важливим союзником в прагненні до створення справедливого та правового суспільства [12].

В сучасному світі засоби масової інформації (ЗМІ) грають важливу роль у формуванні світогляду та відстоюванні прав людини. Вони стали потужним інструментом для адвокації прав та розкриття порушень. Проте, разом із позитивними аспектами, необхідно визнати і існування негативних сторін впливу ЗМІ на сферу прав людини.

Позитивні аспекти:

1. Інформаційна доступність: ЗМІ надають змогу громадськості широко інформуватися про порушення прав людини, акції за їх захист, та взагалі створюють платформу для обговорення цих питань.

2. Гласність та транспарентність: ЗМІ можуть викривати корупцію, неправомірне використання влади та інші порушення прав людини, створюючи тиск на владу для прийняття відповідальних рішень.

3. Засоби агітації та заклики до дії: ЗМІ можуть стимулювати суспільство до участі у протестах, петиціях, або інших формах громадянської активності для захисту прав людини.

Негативні аспекти:

1. Маніпуляція інформацією: ЗМІ можуть використовувати свій вплив для спрямування громадської думки в певному напрямку, подавати інформацію необ'єктивно чи неправдиво, що може викликати негативні наслідки для адвокації прав людини.

2. Порушення приватності: в ім'я адвокації прав людини, ЗМІ можуть порушати приватність осіб, публікуючи конфіденційну інформацію, що може веде до негативних наслідків для індивідів.

3. Суб'єктивність: ЗМІ можуть допускати суб'єктивний підхід у висвітленні правозахисних питань, що може призвести до неправильного сприйняття подій та порушень прав людини.

Важливо враховувати, що правильний баланс між інформаційною свободою та захистом прав людини визначається ретельним відбором та перевіркою інформації ЗМІ. Громадяни, у свою чергу, повинні розвивати критичне мислення та критичний підхід до інформації, що їм подається, щоб уникнути маніпуляцій та сприймати об'єктивну картину ситуації. Важливо зазначити, що ЗМІ відіграють ключову роль в адвокації прав людини, проте їх вплив потребує уважного контролю, щоб забезпечити об'єктивність та захист прав і свобод громадян [18].

Роль засобів масової інформації у виявленні та реагуванні на порушення прав людини та їх взаємодія з судовою системою має величезне значення в сучасному суспільстві. Засоби масової інформації виконують ключову роль у формуванні громадської думки, забезпеченні прозорості та відкритості влади, а також в створенні ефективного механізму виявлення і реагування на порушення прав людини. Засоби масової інформації виступають агентами виявлення порушень прав людини. Завдяки швидкому і широкому розповсюдженню інформації вони можуть оперативно інформувати суспільство про події, що можуть стати об'єктом порушення прав. Журналісти, використовуючи різноманітні джерела і методи дослідження, можуть викривати факти неправомірних дій владних структур, корпорацій чи приватних осіб.

Варто зазначити, що засоби масової інформації грають важливу роль у формуванні громадської думки та активізації громадянського суспільства. Інформаційні матеріали, що стосуються порушень прав людини, сприяють мобілізації суспільства до вимоги реальних змін. Громадяни, будучи осведомленими про ситуацію, можуть виступати за права та свободи, надаючи підтримку жертвам порушень та вимагаючи відповідальності винних.

Засоби масової інформації сприяють взаємодії з судовою системою. Новини та розслідування, оприлюднені журналістами, можуть стати джерелом доказів у судових процесах. Суди можуть використовувати публічний інтерес, створений засобами масової інформації, для забезпечення справедливих та об'єктивних рішень. Крім того, громадський тиск, викликаний розголошенням правопорушень, може спонукати судову систему до ефективного реагування та вжиття необхідних заходів.

Важливо враховувати, що засоби масової інформації повинні діяти відповідально та дотримуватися журналістських стандартів. Надмірна сенсаційність та недостовірна інформація можуть призвести до негативних наслідків, таких як фальшиве обвинувачення чи порушення приватності.

Роль засобів масової інформації у виявленні та реагуванні на порушення прав людини визнається ключовою в сучасному світі, де інформація стала потужним інструментом в захисті прав та свобод особи. Існує безліч випадків, коли засоби масової інформації вдало використовували інформаційний потенціал для виявлення порушень прав та сприяння захисту прав людини.

Одним з прикладів є використання засобів масової інформації в розкритті фактів корупції та недостойної поведінки владних структур. Журналісти розслідують випадки, коли правозахисні норми порушуються на високому рівні влади. Подібно до цього, важливу роль відіграли засоби масової інформації у виявленні та реагуванні на порушення прав під час протестів та соціальних рухів. У багатьох країнах протести спричиняють виникнення новинних сюжетів, що виводять на порушення прав громадян. Засоби масової інформації активно використовують свою платформу для передачі інформації про несправедливості, репресії та перевищення поліцейських повноважень.

На жаль, дуже часто робота журналістів з фактами розкриття корупційних діянь й неправової поведінки владних структур закінчується плачевно для самих журналістів. Прикладом цього в історії сучасної України слугує справа Катерини Гандзюк – журналістки, яка стала відомою на весь світ своєю жагою до справедливості та була вбита через свою активну професійну діяльність.

Херсонську активістку Катерину Гандзюк облили сірчаною кислотою біля її будинку 31 липня 2018 року. 4 листопада того ж року вона померла в лікарні внаслідок опіків 40 % тіла. 6 червня 2019 року п'ятьом виконавцям нападу – Сергію Торбіну, Микиті Грабчуку, Володимирі Васяновичу, В'ячеславу Вишневському та Віктору Горбунову – присудили від трьох до шести років ув'язнення. Катерина була активною учасницею Євромайдану в Херсоні, протестувала проти спроб розпочати у місті «російську весну» та активно протистояла корупційним процесам у владних колах та правоохоронних органах. Через свою проукраїнську позицію та професійну діяльність у висвітленні фактів порушення прав людини та громадянина Гандзюк позбавили найголовнішого –

життя. Приклад нашої співвітчизниці ілюструє ефективність ЗМІ у правозахисних процесах, адже вплив подібної журналістської діяльності залишається протягом років та дає початок новим розслідуванням [5].

Засоби масової інформації виконують важливу функцію у формуванні громадської свідомості, підтримці громадянського суспільства та протидії правопорушенням. Успішні випадки використання інформації в захисті прав людини свідчать про те, як важливо забезпечувати свободу преси та доступ до надійної інформації в інтересах справедливості та захисту прав людини.

Інформаційний активізм є суттєвим аспектом сучасного суспільства, де інформація стала однією з найцінніших ресурсів. Це поняття описує активні зусилля використання інформаційних технологій та засобів масової інформації для досягнення певних цілей, таких як захист прав, висвітлення соціальних проблем, або зміна громадської думки. Інформаційний активізм здебільшого спрямований на створення позитивних змін у суспільстві через використання інформаційних ресурсів та технологій.

Однією з ключових характеристик інформаційного активізму є використання мережевого простору та соціальних мереж для залучення уваги та мобілізації громадськості. Люди використовують онлайн-платформи, такі як соціальні мережі, блоги та відеохостинги, для поширення інформації, обговорення проблем та координації дій. Наприклад, хештеги, що використовуються в соціальних мережах, можуть стати ефективними інструментами для об'єднання користувачів та поширення певних ідей.

Інформаційний активізм часто спрямований на висвітлення соціальних проблем та порушення прав людини. Засоби масової інформації використовуються для розслідування та розкриття фактів, які не завжди знаходять віддзеркалення в офіційних джерелах інформації. Прикладом може бути інформаційний активізм у зв'язку з порушеннями прав людини, коли громадськість отримує доступ до інформації, яка стосується ситуацій, які потребують втручання та вирішення.

Також важливою частиною інформаційного активізму є застосування технологій шифрування та інтернет-анонімності для захисту особистої інформації та забезпечення безпеки активістів. У багатьох випадках, коли інформаційний активізм має справу з чутливою інформацією або режимами, що пригнічують активістів, важливою стає здатність залишатися анонімним та захищеним від переслідувань.

Громадський журналізм, який ще називають громадянським журналізмом, представляє собою форму медіаактивізму, де громадяни беруть участь у створенні та поширенні інформації через використання новинних платформ та соціальних мереж. Ключовою особливістю громадського журналізму є акцент на участі громадян у новинному процесі, їхній здатності впливати на громадську думку та виявлення суттєвих соціальних проблем, включаючи порушення прав людини. Громадський журналізм взаємодіє із концепцією прав людини на різних рівнях.

Громадський журналізм є інструментом для виявлення порушень прав людини та проблем в суспільстві. Громадяни, маючи можливість висловлювати свої погляди через медіа, можуть привертати увагу до ситуацій, які можуть бути невидимими для традиційних ЗМІ. Наприклад, використання смартфонів для фіксації порушень прав може швидко розповсюджувати інформацію та мобілізувати громадськість для вирішення проблем.

Громадський журналізм допомагає у формуванні громадської свідомості та активізації громадянського суспільства. Громадяни, маючи можливість активно брати участь у створенні та поширенні інформації, стають свідомими учасниками громадської діяльності. Це може призводити до посилення вимог до дотримання прав людини та більш активного взяття на себе громадської відповідальності. Також громадський журналізм допомагає в захисті прав людини через висвітлення ситуацій та привертання уваги до проблем, що потребують негайного вирішення. Історії, розкриті громадськими журналістами, можуть

викликати обурення громадськості, впливаючи на прийняття конкретних заходів владою, міжнародними організаціями чи громадянами.

Однак важливою є і відповідальність громадських журналістів за достовірність інформації та етичність її подання. Вони мають уникати маніпуляцій та недостовірних даних, щоб не порушувати саме права людини на інформацію [21].

Підсумовуючи розгляд ефективності ЗМІ в адвокації прав особи, варто зазначити, що роль медіа у сучасних правозахисних процесах є досить вагомою. ЗМІ можуть формувати громадську думку та погляди на правові питання через відбір інформації та підкреслення певних аспектів. Визначені новини, коментарі або аналітичні матеріали можуть впливати на те, як сприймається конкретна справа або правовий акт. Таким чином, ЗМІ мають важливу роль у формуванні громадської думки про правомірність та неправомірність певних дій чи рішень. Вони допомагають виховувати правову культуру в суспільстві.

Інформаційні програми, документальні стрічки чи телепередачі, присвячені юридичним питанням, сприяють підвищенню рівня правової грамотності серед громадян. Це важливо для забезпечення поваги до закону, відповідального ставлення до прав та обов'язків, що у свою чергу сприяє розвитку правової свідомості.

Однак, важливо враховувати, що вплив ЗМІ на громадську свідомість щодо правових питань може мати і негативні аспекти. Наприклад, непрофесійне або викривлене подання інформації може спричинити спотворення реального стану речей та викликати невірні уявлення громади.

2.3. Погляд професійного журналіста на роль засобів масової інформації у сфері захисту прав людини

Всебічне дослідження теми медіа у сфері захисту прав людини включало в себе експертне опитування журналістів-практиків Миколаївського регіону з

метою дізнатися їх ставлення до інституту адвокації у журналістській професії. Головними героїнями експертного опитування стали Гурова Валентина – кореспондентка Суспільне Миколаїв та Анна Синякова – завідувачка медіа-центру Чорноморського національного університету імені Петра Могили. За допомогою опитування вдалося дізнатися про погляди експерток на сферу захисту прав людини, висвітлити випадки порушення прав людини та громадянина у практиці журналісток та проаналізувати яким чином сфера медіа може розвивати адвокацію прав людини у сучасному світі, адже саме засоби масової інформації прийнято вважати одним з провідних суб'єктів впливу на суспільну думку!

Розвиток суспільства останнім часом сягнув небаченого прогресу. Люди навчилися взаємодіяти між собою, розвиватися в колективі та індивідуально задля досягнення спільних цілей, і цілком можна подумати, що такий розвиток має лише позитивні аспекти, проте це не так. Разом з розвитком соціуму та його можливостями розвиваються й негативні бажання людей мати вплив один на одного, ставати краще, порушуючи права та законні свободи інших.

Порушення прав людини і громадянина досі посідає важливе місце серед обговорюваних тем, адже зараз розвинене суспільство бореться за те, щоб мінімізувати подібні випадки і на поміч у цьому питанні приходять засоби масової інформації, які мають неабиякий вплив на сферу захисту прав людини. Кожен представник журналістського фаху, обираючи свій професійний шлях, автоматично став представником активного руху за захист прав людини. У рамках дипломної роботи мені випала можливість поспілкуватися з представниками медіасфери Миколаївщини й дізнатися їхні думки щодо того, яким чином засоби масової інформації готові впливати на сферу захисту прав людини та громадянина і чи є перспектива розвитку цього інституту як суб'єкта впливу на потенційні порушення прав людини.

Гурова Валентина – кореспондентка Суспільне Миколаїв – поділилася, що у своїй професійній діяльності нерідко стикалася з порушенням прав людини та

громадянина. При чому журналістка зазначає, що порушення мали як соціальний, так і юридичний характер, але найбільше «болить» за порушення прав у професійній діяльності журналіста. Зокрема йдеться про те, що часто представники влади різних рівнів намагаються створити перепони реалізації професійної діяльності журналістів, не допускаючи їх до інформації чи важливих для населення подій. Часто таке трапляється в період виборчої кампанії, що не лише порушує права журналістів, але й не дає можливість дотримання принципу гласності виборчого процесу.

На жаль, дуже часто стається так, що права людей порушуються, але суб'єкти, які до цього причетні, будь-яким чином намагаються приховати факт порушення та не дають можливість ЗМІ якісно виконувати свою роботу і висвітлювати події різного характеру. Кореспондентка стверджує, що мінімальне втручання засобів масової інформації у висвітлення фактів порушення прав людини, висвітлення спірних ситуацій, які ще не призвели до такого порушення, може допомогти оминати негативні наслідки й вирішити ситуації на користь правових норм. Неодноразово такі ситуації відбувалися й у нашому місті, що підтверджує, що роль журналіста у процесах запобігання порушення прав людини та громадянина дуже важлива.

В Україні існує велика кількість правозахисних організацій, які мають на меті дослідження вже наявних випадків порушення прав людини та запобігання можливих фактів і майже кожна така організація має власні прес-служби. На питання чи варто їм розвивати такі служби чи виходити на вектор взаємодії з журналістами незалежних медіа, Валентина кардинально відповіла, що створювати «власні» медіа, які вже мають зазначений напрямок розвитку, є недоцільним, адже зі старту вони матимуть заангажований характер, тому для якісного висвітлення діяльності правозахисних організацій доцільно співпрацювати з незалежними ЗМІ.

Сфера адвокації прав людини є досить широкою, тому не завжди чітко можна встановити, які випадки є конкретними порушеннями, а які ні, але в

практиці кожного журналіста є приклад того, яким чином він доєднався до сторони захисту вже порушених прав. Такі приклади часто спонукають зайнятися так званою адвокаційною журналістикою та присвятити свою діяльність висвітленню сфери захисту прав людей. У свою чергу кореспондентка Суспільного стверджує, що не має такої мети, але їй дуже приємно мати стосунок до ситуацій, пов'язаних із позитивним вирішенням різноманітних випадків порушення прав громадян, наприклад, коли людині повернули незаконно відібрану пенсію або в громаді прибрали сміттєзвалище на 10 гектарів. Такі приклади показують нам, як незалежні медіа наближені не лише до фактів масштабних порушень прав людей, які ми звикли бачити у новинах, але й до пересічних випадків звичайних людей. Таким чином укотре підтверджується важлива роль засобів масової інформації у сфері адвокації прав людини.

Сучасна журналістика сповнена різноманітністю жанрів, кожен з яких знайшов своє відображення у різних сферах висвітлення подій чи інформації. Для сфери адвокації прав людини також важливо влучно підібрати жанри, які якісно будуть висвітлювати факти порушення. Анна Синякова – завідувачка медіацентру Чорноморського національного університету імені Петра Могили – поділилася тим, як вона бачить жанри, які сприятимуть підвищенню рівня обізнаності громадян у сфері захисту їхніх свобод. Перше, що варто зазначити, Анна стверджує, що на її думку, розвиток адвокації прав людини в ЗМІ має позитивний вплив на суспільство, адже це підвищує рівень обізнаності громадян про свої права, заохочує людей до захисту своїх прав, створює певного характеру тиск на владу з метою покращення ситуації з правами людини й стимулює розвиток демократії і правової держави.

Журналістка зазначає, що активно розвиватися в сфері захисту прав людини може допомогти досить поширений жанр - репортаж. За його допомогою якісно можна висвітлювати порушень прав людини, досліджувати людські історії, пов'язані з порушенням прав, висвітлювати акції протесту, судові процеси тощо. Не менш важливим жанрами є: інтерв'ю з експертами, активістами, жертвами

порушень прав людини, аналітичні статті про причини та наслідки порушень прав людини, діяльність правозахисних організацій, розслідування випадків корупції, зловживання владою, торгівлі людьми тощо. Якісно для соціуму можна висвітлювати випадки порушення прав людини за допомогою мультимедійних проєктів та соціальних мереж.

Сучасний світ потребує не лише визнання журналістики як суб'єкта захисту прав та свобод людини, але й безперервний розвиток цього інституту. На питання чи важливо зараз розвиватися журналістиці як зазначеному суб'єкту пані Анна дала однозначну відповідь «так». Вона стверджує, що розвиток журналістики як суб'єкта захисту прав та свобод людини і громадянина є надзвичайно важливим у наш час з кількох причин. Активно зростає дезінформація і пропаганда, а саме журналісти відіграють ключову роль у боротьбі з фейками та пропагандою, надаючи перевірену та достовірну інформацію. Журналістка акцентує вагу на зниженні довіри до влади, що тягне за собою твердження, що журналісти «контролюють» владу, розкривають корупцію та зловживання владою. Це сприяє прозорості та підзвітності влади, а також зміцнює демократію. Та одною з причин є розвиток громадянського суспільства. Журналісти покликані інформувати людей про важливі події, давати голос різним групам населення та сприяти громадській дискусії. Це, в свою чергу, сприяє розвитку громадянського суспільства та зміцнює демократію, тому такий розвиток є дуже важливий для вдосконалення нашого соціуму.

У контексті розмови про сферу захисту прав людини доцільно виділити місце й питанню про те, як сучасний стан війни в нашій країні вплине на роль ЗМІ у сфері адвокації основоположних свобод людини. Пані Валентина стверджує, що для країни, що перебуває у воєнному стані, критично важливо розвивати сферу захисту прав людини та громадянина, адже, на жаль, практика порушення прав людини мала місце у всі часи, а зараз ми бачимо це все частіше. Порушення прав людини під час війни необхідно фіксувати й документувати, а журналістика - це саме та інституція, яка покликана брати на себе ці функції. У

свою чергу, говорячи про вплив війни на роль ЗМІ в адвокації прав людини, пані Анна зазначає, що це явище матиме декілька аспектів, зокрема зростання потреби в достовірній інформації, зміна пріоритетів, використання нових технологій, зростання співпраці та підвищення ризиків.

Таким чином, аналізуючи практичний досвід і думку представників журналістського фаху щодо ролі засобів масової інформації у сфері захисту прав людини, варто зазначити, що ця роль є колосальною. Неможливо уявити демократичне та розвинене суспільство без висвітлення подій різноманітного характеру, що включають в себе й випадки порушення прав людини і громадянина. На жаль, розвиток сучасного соціуму ще не досяг свого максимуму та досі часто ми зустрічаємо порушення базових свобод та прав людини і громадянина. Безумовно, нині боротьба з цими порушеннями ведеться на достатньому рівні і ми вже близько до того, аби таких прикладів було менше, але доцільно стверджувати, що без якісного висвітлення фактів порушення прав та свобод людини і громадянина, що є функцією засобів масової інформації, запобігти таким порушенням у майбутньому практично неможливо!

Для кожної людини важливо бути обізнаною щодо обсягу прав й свобод, якими вона володіє для того, щоб у разі їх порушення, мати уявлення про механізм висвітлення таких подій та подальшого запобігання. Визначний давньоримський юрист Доміцій Ульпіан стверджував: «Призначенням права є сутність: чесно жити, не шкодити іншому, кожному надавати своє». Дотримуючись таких принципів, ми можемо стати тим суспільством, яке забуде про порушення прав людини, але варто пам'ятати, що у разі, якщо таке сталося, про це не варто мовчати!

ВИСНОВОК

В результаті логічного аналізу проведеного дослідження можна стверджувати, що мета досягнута в повному обсязі шляхом поступового дослідження поставленої проблематики. Таким чином, виходячи з отриманих даних можна зробити наступні висновки:

Ознайомлення з засобами масової інформації та захистом прав людини в сучасному світі є надзвичайно важливим завданням. Засоби масової інформації, такі як телебачення, радіо, газети, інтернет-платформи та соціальні мережі, відіграють ключову роль у формуванні суспільної свідомості, вираженні думок та сприянні демократії. З одного боку, засоби масової інформації можуть слугувати засобом захисту прав людини, розкривати порушення, відстоювати громадські інтереси та підтримувати вільний обмін інформацією. Журналісти можуть використовувати свою професійну діяльність для розслідування корупції, владних зловживань та інших порушень прав людини, що сприяє підтримці правопорядку.

З іншого боку, необачне використання засобів масової інформації може призвести до поширення дезінформації, порушення приватності та інших загроз правам людини. Маніпуляції інформацією, фейки та атаки на журналістів можуть становити серйозну загрозу демократії та правам людини.

Важливо розвивати медіаграмотність серед громадян, щоб вони могли критично оцінювати інформацію, а також створювати ефективні механізми захисту журналістів та їх прав на свободу слова. Органи влади, міжнародні організації та цивільне суспільство повинні спільно працювати для забезпечення свободи слова, прозорості та відповідальності в медіа. Таким чином, розуміння взаємозв'язку між засобами масової інформації та захистом прав людини вимагає комплексного підходу, який сприяє вирішенню конфліктів і забезпеченню стабільного розвитку суспільства.

Адвокація та мас-медіа в сучасному суспільстві представляють суттєві чинники, що впливають на формування свідомості громадян та захист прав людини. Адвокація, яка часто визначається як захист та представництво інтересів, відіграє ключову роль у визначенні правових норм, забезпеченні рівності та визнанні прав людини в судовій системі. Практично, адвокати взяли на себе завдання захисту прав та свобод особи у судових і позасудових процедурах. Вони виконують функцію не лише юридичного консультанта, але й ефективного захисника, співпрацюючи зі судами, правозахисними організаціями та громадськістю для забезпечення справедливості та дотримання прав людини.

Співпраця адвокатів із мас-медіа є важливою для гарантування прозорості та відкритості в правових процесах. Мас-медіа, як засіб масової інформації, виступає важливим інструментом у викритті правопорушень, популяризації правових питань та впливі на формування громадської думки. Журналісти, співпрацюючи з адвокатами, можуть допомагати в просуванні інформації про важливі правові питання та події.

У практичному вимірі, ця взаємодія забезпечує більшу доступність та зрозумілість правової системи для громадян, а також покликана слідкувати за дотриманням прав людини та розвитком справедливого судочинства. Отже, спільна робота адвокатів із мас-медіа стає ключовим фактором у формуванні правової культури, захисті прав людини та забезпеченні справедливості в сучасному суспільстві.

Практична частина роботи дала можливість не лише поспілкуватися з журналістами-практиками миколаївського регіону, але й виявити як сфера захисту прав людини та факти їх порушення знаходять місце в житті пересічних громадян. Несвоєчасна виплата пенсій, факти порушення прав журналістів – це найменше, про що згадують героїні інтерв'ю, але це вагома частина роботи кожного журналіста, який своєю професійною діяльністю щодня доводить необхідність захисту простих людей, їх прав та законних інтересів!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. [#MeToo: тисячі жінок розповідають про сексуальне насильство. DW : веб-сайт. URL: <https://www.dw.com/uk/metoo-десятки-тисяч-жінок> (дата звернення: 26.05.2024)
2. [Simons, Jon (ed.). *From Agamben to Zizek: Contemporary Critical Theorists*. — Edinburgh: Edinburgh University Press, 2010. — 288 p.]
3. Адвокація для провайдерів правової допомоги : посібник / В. А. Баєв та ін. Київ, 2016. 52 с.
4. Адвокація. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Адвокація> (дата звернення: 08.02.2024).
5. Активізм 2021: моніторингова доповідь щодо переслідувань активістів і правозахисників на підконтрольній уряду території України (квітень–червень 2021 року) / О. Виноградова, А. Москвичова, Т. Печончик, Л. Янкіна. – Київ: ZMINA, 2021. – 44 с.
6. Безверха А. В., Віндімері А. Проведення адвокаційних медіа-кампаній: Стратегія активних дій : посібник. Київ, 2010. 104 с.
7. Вплив засобів масової інформації: психологічні особливості. *Osvita.ua* : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/journalism/22585/> (дата звернення: 15.03.2024).
8. Вплив мас-медіа на формування громадської думки та власної позиції людини. *Мійклас* : веб-сайт. URL: https://www.miyklas.com.ua/p/gromadyanska-osvita/10-klas/svit-informatciyi-ta-mas-media-365485/vpliv-mas-media-na-formuvannia-gromadskoyi-dumki-ta-vlasnoyi-pozitciyi-l_-364216/re-ff5e2d18-db29-40a9-8882-5f8e0534109b (дата звернення: 26.05.2024).
9. Горда Т. В. Адвокація: представлення інтересів бібліотек : метод. Поради. Черкаси : КЗ «ОУНБ імені Тараса Шевченка», 2015. 12с.

10. Засоби масової інформації. *КОМПАС* : веб-сайт. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/media> (дата звернення: 20.03.2024)
11. Історія дівчинки Малали, про яку дізнався увесь світ. *Радіо свобода* : веб-сайт. URL :<https://www.radiosvoboda.org/a/25130897.html> (дата звернення: 26.05.2024).
12. Коробка В. М. Правовий світогляд і близькі до нього ментальні феномени: порівняльно-правовий аналіз на основі співвідношення. *Право і суспільство*. 2010. № 4. С. 9-14.
13. Макеєва О. М. Засоби масової інформації як суб'єкти правової комунікації. *Юридичний вісник*. 2019. № 50. С. 30-36.
14. Макеєва О. М. Роль засобів масової інформації у формуванні правового світогляду та правової культури суспільства. *Альманах права*. 2014. № 5. С. 238-242.
15. Малала Юсафзай. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Малала_Юсафзай (дата звернення: 01.03.2024).
16. Малала Юсуфзай (Malala Yousafzai) коротка біографія. *Mykniga.com.ua*: веб-сайт. URL: <https://mykniga.com.ua/biograph/malala-yusufzaj-malala-yousafzai-kоротка-biografiya.html> (дата звернення: 26.05.2024).
17. Між цензурою та арештами: як медіа Афганістану намагаються вижити під тиском талібів. *ZMINA* : веб-сайт. URL: <https://zmina.info/articles/mizh-cenzuroyu-ta-areshtamy-yak-media-afganistanu-namagayutsya-vyzhyty-pid-tyskom-talibiv/> (дата звернення: 26.05.2024).
18. Мокряк М. М. Вплив засобів масової інформації на детермінацію злочинності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 195-198.
19. Оніщенко Н. М. Правовий світогляд і політика (сучасна реальність, бачення на перспективу). *Бюлетень міністерства юстиції*. 2014. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmjju_2014_2_45 (дата звернення: 26.05.2024)
20. Оніщенко О. М. Дія права: інтегративний аспект : монографія. Київ : Юридична думка, 2010. 360 с.

21. Панченко О. А. Роль засобів масової інформації в системі державного управління інформаційною безпекою. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 24. С. 97-102.
22. Перепьолкін С. М., Жовтоніжко Л. М. Феномен Загальної декларації прав людини. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ* 2018. Спеціальний випуск № 3. С. 43-47
23. Ржевська Н. Ф. Політична влада та інформація, місце інформаційної влади у інформаційному суспільстві. 2010. № 1. URL: jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/2950 (дата звернення: 26.05.2024)
24. Різун В. В. Основні теорії масової комунікації і журналістики: Навчальний посібник. Київ : Центр Вільної Преси, 2010. 258 с.].
25. Теорія «Agenda-setting». Вікіпедія. Вільна енциклопедія : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%C2%ABAgenda-setting%C2%BB (дата звернення: 26.05.2024).
26. У Пакистані вбито журналіста, що співпрацював з «Голосом Америки» – ЗМІ. *Радіо Свобода*: веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/24455309.html> (дата звернення: 01.03.2024)
27. Юршичин Я. В. Адвокаційна діяльність та її особливості роботи з парламентом : навч. посіб. Київ: Лабораторія законодавчих ініціатив, 2017. 44 с.
28. Як вижити журналісту в Пакистані. *Media sapiens*: веб-сайт. URL: <https://ms.detector.media/utiski-zhurnalistiv-u-sviti/post/8287/2012-01-07-yak-vyzhyty-zhurnalistu-v-pakystani/> (дата звернення: 26.05.2024)
29. Як захистити журналістів та інших медіаучасників? : посібник / Рада Європи. URL: <https://rm.coe.int/-final-posibnyk-z-implementatsii-6/1680a28b2e> (дата звернення: 26.05.2024).